

lo antea refert quod secum statuerat, dicens: *Nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet permanere, ut si vellet discedere a proposito, recte illi tollerem clericatum, quia desereret sanctæ societatis promissum, ceptumque consortium.* Ubi aperte loquitur de discedentibus post promissam societatem, id est, post vota, et professionem quæ tunc fiebat, et nihilominus subdit: *Ecce in conspectu Dei et vestro mutavi consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus et Ecclesia sua, maneat ubi volunt et ubi possunt, non illis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum esse quis nesciat? Malum est cadere a proposito, sed pejus est simulare propositum.* Permittit ergo illos discedere, et extra monasterium vivere, et habere proprium, ut ostendunt illa verba: *Qui volunt habere aliquid proprium.* Unde infra inducit aliquos excusantes, et dicentes: *Quid mali fecit? Non potest tecum tolerare vitam istam. Extra Episcopatum vult manere, et de proprio vivere, ideo non debet perdere clericatum.* Ipse vero respondet, *malum esse profiteri sanctum, nec implere, juxta illud: Vovete, et reddite, etc.* Et nihilominus infra subdit: *Si ab hoc proposito ceciderit, et extra manens clericus fuerit, dimidius et ipse cecidit. Quid ad me? non eum judico: si foris servat sanctitatem, dimidius cecidit.* Et tandem infra sic ait: *Qui mecum manere vult, non debet habere aliquid proprium. Qui hoc non vult, habeat libertatem, et videat utrum habere possit felicitatis æternitatem.*

18. Ex hoc loco tale conficitur argumentum: Illi clerici cum Augustino in communi voventes erant vere religiosi, et nihilominus ita permittebantur discedere, ut essent clerici sæculares, et possent habere proprium; ergo dimittebantur liberi a voto paupertatis, et consequenter a professione religiosa. Sed objici potest, quia isti clerici non solum post discessum a monasterio, sed etiam in illo erant habentes proprium, vel licite cum licentia Prælati, utique ejusdem Augustini, vel illicite et occulte, et cum hypocrisi, ut constat ex longo discursu Augustini, in serm. 1 de eadem materia, alias 50, de diversis, ubi prius multos habentes proprium ad tempus excusat, quia et cum licentia retinebant, et non habebant usum talium bonorum, nec de illis disponebant, nisi ad Augustini arbitrium. In fine vero addit: *Qui habere voluerit proprium, et de proprio vivere, et contra nostra ista præcepta facere, parum est ut dicam: Non manebit mecum, sed nec clericus erit.* Ubi videtur reverti ad

consilium quod antea mutaverat, degradando hujusmodi clericos; verumtamen non ita est, sed distinguit duo genera eorum, qui volebant habere proprium. Nam quidam aperte id profitebantur, et ideo discessum postulabant, quibus Augustinus id permittit sine degradatione, vel ulla pœna, sed tantum periculi sui eos admonet. Alii vero erant, qui occulte proprium habebant, et nihilominus in monasterio manebant, et de communibus bonis vivere volebant; et his Augustinus, si id sciret, et ejectionem et degradationem minatur. De prioribus loquitur in illis verbis: *Scio me dixisse, quod si nolent mecum suscipere socialem vitam, etc., non illis tollerem clericatum, sed seorsum manerent, seorsum viverent, quomodo nossent, Deo viverent. Et tamen ante oculos posui, quanti mali sit a proposito cadere.* De aliis vero addit: *Modo, quia placuit illis, Deo propitio, socialis hæc vita, quisquis cum hypocrisi vixerit, quisquis intentus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut inde faciat testamentum, sed delebo illum de tabula clericorum.* Igitur ex illa historia solum colligitur, illos clericos non potuisse licite et occulte habere proprium, quamvis de facto potuissent habere proprium, quia per votum incapaces illius non fiebant. Et ita illi, qui dimittebantur vel recedebant, poterant postea habere proprium, etiamsi a voto paupertatis non absolventur.

19. Sed contra hoc instatur primo, quia, licet daremus ex illa licentia habendi proprium non satis colligi potuisse Prælatum monasterii relaxare votum paupertatis discedenti, nihilominus ex alio capite inde colligitur, votum illud paupertatis non fuisse solemne, quia non habebat efficaciam faciendi personam proprii incapacem, quam esse necessariam ad solemnitatem illius voti supra ostendimus. Deinde magna est differentia inter clericos discedentes, vel intus cum hypocrisi manentes. Nam priores non solum valide, sed etiam licite poterant proprium habere, et ideo non dicit de illis Augustinus, quod essent in statu damnationis, sed quod essent in periculo; de aliis vero ait esse mortuos, hoc enim significat in primo sermone, cum dicit: *Si foris servat sanctitatem, dimidius cecidit; si vero intus habuerit simulationem, totus cecidit.* Et in serm. 2: *Malui habere cæcos vel claudos, quam plangere mortuos; qui enim hypocrita est, mortuus est.* Ergo qui recedebat a monasterio dimissus, a voto paupertatis omnino liberabatur; alias non potuisset licite proprium ha-

here, nec rebus suis, tanquam propriis uti. Unde fit etiam verisimilius, illos hypocritas, licet dicantur voluisse habere proprium, revera non potuisse habere illud, non solum licite, sed etiam valide quoad verum dominium, licet de facto haberent aliqua, tanquam propria. Idque non quia essent incapaces domini simpliciter et absolute, et ex vi status; contrarium enim recte probatur in illo secundo sermone, ex multis exemplis quæ in illo referuntur, et infra ponderabimus; sed quia usurpabant bona, quæ ad monasteria pertinebant, tanquam propria, et aliunde ex communi vivere volebant, quod erat contra justitiam.

20. Alius vero superest scrupulus circa clericos illos, quia non videntur fuisse veri religiosi, nec statum permanentem, et ex parte ipsorum perpetuum habuisse, quia poterant a monasterio discedere, si voluissent. Unde tantum videntur paupertatem vovisse, quamdiu ibi manerent; permanere autem in arbitrio suo fuisse. Sicut nunc vovent paupertatem quidam clerici regulares, qui vere religiosi non sunt. Quod si hoc ita est, nullum ex illo facto ad rem, de qua agimus, argumentum sumi potest. Assumptum patet ex ipsa relatione Augustini. Nam in 1 serm., c. 4, dicit: *Certe ego statueram nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere.* Ubi supponit hoc fuisse in uniuscujusque arbitrio positum, quamvis ipse nollet eos ordinare, qui discederent. Item inferius introducit aliquos pro clerico interpellantes, et dicentes: *Quid mali fecit? Non potest tolerare istam vitam, extra Episcopatum vult manere; non delet ideo perdere clericatum.* Non ergo peccabat clericus discedendo. Et confirmatur. Nam si peccaret exeundo, esset apostata, et in statu peccati extra religionem permanendo. Quomodo ergo potuisset Augustinus subjungere: *Si foris servat sanctitatem, dimidius cecidit.* Non enim potest apostata in eo statu voluntarie permanens sanctitatem servare. Quomodo etiam Augustinus diceret, eum constitui in periculo, et non potius in statu damnationis? Denique in serm. 2, hypocritas permanentes in monasterio, et ibi habentes proprium, mortuos vocat; alios vero recedentes, solum claudos vel cæcos, viventes tamen; unde significat non graviter peccasse recedendo.

21. Sed nihilominus ex hac parte etiam satis validum est argumentum. Nam aperte Augustinus tradit ejusmodi clericos receden-

tes a monasterio, et volentes extra illud habere proprium, male egisse, quia *malum est a proposito recedere*, et ideo statuisse illos privare clericatu, *quia desererent sanctæ societatis promissum.* Promiserant ergo in illa societate manere. Unde subdit, *eum, qui societatem vitæ jam susceptam deserebat, a voto suo et a professione sancta cecidisse.* Et infra subjungit: *Ego scio quantum mali sit profiteri sanctum aliquid, nec implere. Vovete et reddite, etc.* Et infra dicit, sic recedentem, licet clericus maneat, cadere ex parte, utique deserendo professionem. Certum ergo videtur clericos illos non solum habuisse votum paupertatis, sed etiam votum vel promissionem permanendi in illa congregatione, cui se tradiderant, vel saltem fide data se perpetuo conjunxerant; ergo non est dubium quin isti ex professione tenerentur perpetuo manere in monasterio, ac proinde essent veri religiosi, et consequenter apostatæ, si invito Prælato discederent. At vero illi, de quibus Augustinus loquitur, non videntur apostatæ aperte, nec invito Augustino discessisse, sed per importunas petitiones licentiam exeundi obtinuisse, eamque Augustinum ad vitandum majus malum concessisse. Hoc enim indicat in serm. 1, in illis verbis: *Maneant ubi volunt, et ubi possunt, non illis aufero clericatum, nolo habere hypocritas; malum est cadere a proposito, sed majus est simulare propositum.* Et infra: *Quantum sit periculi, ante oculos ejus posui; faciat quod vult; et paulo inferius: Nolo habeat necessitatem simulandi.* Et fere similia habet in secundo sermone. Ex quibus colligitur, votum, vel promissionem ibi perseverandi non fuisse omnino absolutam, sed dependentem a voluntate Prælati; tamen, quia illa licentia erat quasi extorta, et sine causa legitima, et consequenter contra prius propositum, ideo Augustinus exitum illum, etiam sub illo colore factum, non approbat; quia vero poterat habere aliquam sufficientem causam, illum etiam non damnat, sed exeuntes admonet sui periculi, quamvis conscientiam ipsorum illos committat. Quem Augustini locum tam fuse ponderare volui, quoniam ad declarandam aliquam partem instituti Societatis, et novitatis oppositionem ab illo removendam, magnum lumen afferre potest.

22. D. Benedictus prudenter liberum a votis monachum dimisit, propter solam importunam ejus petitionem. — Tertio, de temporibus sancti Benedicti argumentum sumi potest ex

ipsius regula. Nam in c. 28 et 29, jubet præscindi a religione aliquos incorrigibiles; quod de absoluta separatione quoad vinculum ibi Turrecremata intelligit, et in c. 38, alias 58, profitentium vestes custodiri præcipit, ut si abire postea velint, illis induti discedant; quamvis ibidem dicatur, post professionem non manere libertatem a monasterio discedendi, nec a jugo regulæ se eximendi. Denique juvat quod Gregorius, 2 Dialog., c. 25, refert, monachum quemdam importunis precibus a sancto Benedicto, *ut relaxaretur*, postulasse, et post plures admonitiones in petitione sua perseverando, tandem a sancto Patre tædio affecto jussum esse discedere. Quo in loco sine dubio sermo est de monacho jam professo, ut ex proprietate nominis, et ex discursu historiæ manifestum apparet. Deinde ponderandum est verbum *jussit*; non enim dicit tantum, Permisit, aut, Licentiam dedit, sed Jussit, quasi in pœnam inconstantiæ ipsius, eum ejiciens, et ad exeundum cogens. Denique energiam habet verbum *relaxandi*, quod in proprietate sua vinculi solutionem significat. Nec mirandum est quod sanctissimus Benedictus monachum propter solam importunam petitionem ejus liberum mitteret; nam credibile est vel instinctu Dei id fecisse, præsciens divina et mirabili visione a via fuisse revocandum, ut postea quietus et stabilis perpetuo maneret; vel judicasse prudentem, illum non fuisse monasterio aptum, quod satis esse credidit ut illum a sua congregatione dimitteret, illius correctionem et emendationem divinæ providentiæ committens.

23. Sed, licet hæc omnia probabiliter suadeant professionem tunc fuisse cum acceptatione includente aliquam conditionem, qualis nunc fit in scholaribus Societatis, cum post biennium incorporantur, ac subinde vota in illis temporibus non fuisse solemnia quoad hanc partem, nihilominus non omnino vincunt, quia fere omnia, quæ ex D. Basilio adducuntur, commode intelligi possunt de dimissione pœnali, per separationem actualem (ut sic dicam) a commercio religionis, absque irritatione vinculi religiosi et votorum. Et multa etiam ex regulis Benedicti adducta eundem sensum patiuntur; et alia possunt intelligi de sola permissione eundi, non de absolute. Nam in d. c. 58, jubet sanctus Benedictus, ut *quamvis dentur sæculares vestes volenti post professionem abire, non tamen ei reddatur suæ professionis testi-*

monium, quod in die professionis suo nomini consignatum in altari posuerat. Quo significatur, professionem illam non fuisse relaxatam quoad vinculum, sed tantum quoad separationem actualem per discessum; ac subinde illum discessum non fuisse sine apostasia, nec fuisse concessum ut licitum, sed permissum, vel ad majus malum vitandum, vel quia Prælati tunc non habebant, aut existimabant se non habere tantam potestatem in subditos, ut illos cogere possent, vel certe, licet possent, nolebant coactione uti, quia vel non sperabant fructum ex coacta detentione, vel majorem perturbationem, et dispendium monasterii timebant.

24. *Ad religiosum statum non est necessaria absoluta acceptio ex parte religionis.* — Ex locis etiam Augustini, plures admittunt interpretationem de separatione actuali. Solus ille locus ex sermone de communi vita clericorum violenter videtur sic exponi. Ideoque non est improbable tunc, et in illo Augustini monasterio, professionem religiosam non fuisse tam firmam et absolutam, sicut nunc est sollemnis professio. Nihilominus tamen tam absolutam acceptionem non esse necessariam ad verum religiosum statum, evidentius convincitur ex particulari instituto Societatis Jesu quoad religiosos, qui nondum sollemnem professionem emisissent; illi enim ex parte sua perpetuo obligantur; Societas vero illos admittit, retinet tamen potestatem illos liberos dimittendi ex justis causis, juxta suas constitutiones per Pontifices approbatas, qui usus reputatur novus comparatione facta ad tempora Gregorii IX, qui videtur clarius illam facultatem religionibus abstulisse, in c. ult. de Regul. Re tamen vera potius est reductio ad morem antiquum, si vera sunt quæ proxime diximus. Et nihilominus Gregorius XIII declaravit, eos, qui dicto modo se tradunt Societati, tria vota emittendo, esse vere ac proprie religiosos, ut mox videbimus; ergo illa conditio indissolubilis vinculi ex utraque parte non est de essentia veri ac proprii status religiosi.

25. *Præcedens discursus iterum applicatur effectibus solemnitatis.* — Deinde, quod efficacia moralis voti sollemnis ad morales effectus supra tractatos inducendos non sit de essentia religiosi status, probatur discurrendo per singula, et applicando ad illam discursum proxime factum in præcedenti conditione. Nam in voto castitatis non est necessaria illa conditio ex natura rei, seu jure naturali, nec

est de jure divino positivo; ergo non est essentialis. Consequentia est clara, quia conditio pendens ex jure positivo non est essentialis, ut jam probatum est, quia variari potest; et in hoc ipso voto varietatem in diversis temporibus habuit, ut infra probabitur. Et hoc etiam ad probationem utriusque partis sufficiebat, quia jus naturæ et divinum non recipiunt mutationem seu varietatem per Ecclesiam; sed in hac conditione fuit et est varietas; ergo non est de jure divino naturali, vel positivo. Ulterius vero prior pars de jure naturali sufficienter probatur ex dictis in c. 8 et 9. Nam ibi ostensum est, traditionem religiosam ex sola rei natura non inhabilitare personam ad matrimonium, nec etiam votum illi adjunctum habere hanc vim; ergo nullo modo habet illud votum talem vim ex solo naturali jure.

26. Quod vero nec ex jure divino positivo illam habeat, sufficienter probatur, petendo unde tale jus probetur, cum nec in Scriptura legatur, nec apud antiquos Patres talis traditio habeatur. Quin potius, multi contendunt ex antiquitate ostendere, olim fuisse statum verum religionis cum voto castitatis non dirimente matrimonium subsequens; ita docuit late Medina, dict. lib. 4 de Controv., controvers. 7, a c. 29; et secuti sunt Azor, d. lib. 12, c. 6, q. 3; Plato, lib. 2 de Bono statu relig., c. 21; Vasquez, 1. 2, disp. 165, c. 7; Basil., d. q. 3, c. 8; qui aiunt, usque ad tempora Innocentii II, et Concilii Romani sub eo celebrati, matrimonia contracta a religiosis illicita quidem, valida tamen fuisse, quia in solo illo Concilio hoc impedimentum irritans expresse decernitur, ut habetur in c. *Ut lex*, 27, q. 1; et ante illud, licet in multis decretis damnentur ut iniqua talia matrimonia, et puniantur per censuras et divortium, nunquam tamen dirimuntur; imo interdum cohabitatio et usus matrimonii post alicujus temporis separationem et pœnitentiam permittuntur. Verumtamen punctum hoc de antiquitate hujus effectus voti castitatis religiosæ perplexum valde est; nam, considerata varietate antiquorum canonum, et sanctorum Patrum de hac materia loquentium, vix potest aliquid certum in illa definiri, ideoque peculiarem et prolixam considerationem postulat, quam in libro de Voto castitatis, Deo dante, trademus.

27. *Argumentum primum.* — Nunc vero duo argumenta nobis sufficiant. Unum est, d. c. *Ut lex*, nam ex illo vel colligitur hunc effec-

tum ab eo tempore cœpisse, et institutum esse; vel saltem inde sumitur per constitutionem Ecclesiæ effectum illum esse inductum. Et utrumlibet sufficit ad probandum quod intendimus. Declaratur, nam verba Concilii sunt: *Hujusmodi copulationem, quam contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonia non esse censemus.* Nam verbum *censemus*, jus novum solet inducere, ut notat glossa, in Clement. 1, de Concess. præbend., verb. *Censemus*, quam ibi Panormitanus sequitur. Et sumitur ex leg. *Censere*, ff. de Verb. signif., ubi *censere*, idem esse dicitur quod præcipere, a quo verbo, in hac significatione sumpto, appellatio censuræ ecclesiasticæ derivata est, ut notavi disp. 1 de Censuris, sect. 1. Juxta hanc ergo interpretationem aperte significatur jus hoc irritans tale matrimonium ibi incepisse, ac proinde non esse de jure divino. Potest autem verbum *censemus*, in alia satis propria et usitata significatione accipi, ut idem sit quod *judicamus*, aut *declaramus*; in qua sæpius in jure accipi notat Brisson., lib. 3, et præsertim in hac significatione sumitur, quando lex non loquitur de futuro, sed vel absolute, vel de præterito, et rationem reddit antiquam, ut notat d. glos., in d. Clement. 1, quam in hoc valde ibi commendat Panorm., et Felin., in c. ult. de Constit., ad finem. Et late declarat Navar., in c. *Si quando*, de Rescrip., except. 21, n. 3, 4 et 5. Talis autem est ratio quam ibi reddit Pontifex, dicens: *Hanc copulationem, quam contra Ecclesiasticam legem esse censemus.* Unde cum verbum *censemus* ambiguum sit, aptissime illi loco hæc significatio congruit. Declarat enim Pontifex illud matrimonium esse nullum, *quia est contra ecclesiasticam regulam*, utique directe et efficaciter prohibentem irritantemque talem copulationem. Qua interpretatione admissa vel permissa, ponderamus rationem datam ab Innocentio, *quia est contra ecclesiasticam regulam*. Nam inde saltem colligitur, hanc prohibitionem irritantem ecclesiastici juris esse, non divini, ac proinde non esse de essentia status religiosi.

28. *Secundum argumentum.* — Alterum argumentum est, quod sumitur ex c. unico, de Voto, in 6, junctis Brevibus quibus Gregorius XIII Institutum Societatis declaravit amplius, auxit et confirmavit; nam in priori textu, cum Bonifacius dicit, solemnitatem voti esse ex sola institutione Ecclesiæ, specialiter loquitur de voto castitatis, et in ordine ad hunc effectum inhabilitandi personam ad ma-

trimonium. Gregorius autem XIII, in priori Bulla *Quanto fructuosius*, declaravit votum simplex castitatis cum aliis factis in Societate, etiam sine ullo effectu, quem tunc non inducebat, *esse et fuisse sufficiens* ad verum et proprium religiosum statum constituendum. Et in altera Bulla, *Ascendente Domino*, idem confirmat, et rationem sumit ex illo principio Bonifacii, quod solemnitas voti est de constitutione Ecclesiae, et ex eadem potestate ibi de novo illi voto hunc effectum tribuit, et nihilominus simplex remanere declaravit, quod iterum postea Gregor. XIV confirmavit. Ex quo novo jure evidenter concluditur hunc effectum dirimendi matrimonium subsequens, seu virtutem ad illum præstandum, et esse de jure ecclesiastico, et non esse de essentia religiosi status, ac proinde hujus voti solemnitatem propriam ad eandem essentiam non pertinere.

29. *Idem ostenditur de voto obedientiae.* — Simile argumentum de voto paupertatis fieri potest, quia in illo etiam conditio illa, seu virtus inducendi in personam incapacitatem domini ac proprietatis temporalium bonorum, imprimis non est de jure divino naturali aut positivo, ut satis superque in superioribus probatum est. Deinde in Societate inveniuntur multi vere ac proprie religiosi per votum paupertatis, quod hanc inhabilitatem non inducit, juxta prædictas Bullas; id autem repugnaret, si illa solemnitas esset de essentia. Unde Navarrus supra non est consequenter locutus. Nam in eodem Comment. 1 de Regul., n. 19, docet, sine voto solemnii paupertatis constitui aliquos veros religiosos in Societate Jesu. In prioribus ergo locis locutus videtur ex quadam consuetudine juxta commune jus, et ordinarium profitendi modum jam receptum in Ecclesia, ut convenientissimum in illo statu, non ut simpliciter necessarium vel essentialem. Cujus etiam optimum argumentum est, quia probabilissimum est, imo etiam verum, statum religiosum multo esse antiquiorem quam sit hæc incapacitas in viris religiosis, ex quo idem evidenter concluditur. Illa vero duo, quæ assumimus, pendent ex notitia antiquitatis hujus status, et temporis, a quo illa incapacitas introduci cœpit, quorum prius in sequenti libro, aliud vero in libro de voto paupertatis tractanda sunt. Et ideo a longiori probatione hic abstinemus. Idem fere est de voto obedientiae, cujus peculiaris solemnitas in ordine ad aliquem moralem effectum magis dubia est, ut

vidimus. Unde multo magis erit de præteritis temporibus incerta, minusque cognita; cum tamen certum sit votum obedientiae cum aliis fuisse sufficiens ad religiosum statum constituendum, sive illum effectum irritandi vel infirmandi omnem voluntariam obligationem personæ religiosæ habuerit, sive non habuerit. Signum est ergo essentiam religiosi status ab illo effectu seu solemnitate non pendere.

30. *Ad essentiam status religiosi duo sunt necessaria, et sufficiunt.* — Ultimo addere possumus rationem naturalem, et a priori, quia ad statum religiosum essentialiter constituendum duo necessaria sunt et sufficiunt. Unum est sufficiens stabilitas, seu immobilitas; aliud est sufficiens ablatio impedimentorum perfectionis cum mediis sufficientibus ad illam acquirendam. Sed utrumque horum præstare possunt vota simplicia ab Ecclesia sufficienter approbata et admissa, modo in sequenti capite declarando. Ergo non est cur voti solemnitas ad statum religiosum constituendum essentialis aut necessaria reputetur. Consequentia clara est, et major in superioribus tradita et ostensa est. Ac minor etiam ex dictis facile colligitur; nam ostendimus vota simplicia, satis superque ad stabilitatem sufficere, si de se perpetua sint, et eo animo absolute fiant, quantum est ex parte votantis. Et eadem ratione, satis esse quod sint adjuncta traditioni perpetuæ ex parte religiosi, quamvis ex parte religionis aliquam conditionem seu limitationem admittant. Hoc autem supposito, sufficientia trium consiliorum principalium, paupertatis, castitatis et obedientiae, ad tollenda impedimenta perfectionis, eadem est, sive voto simplici, sive solemnii firmentur. Nam, licet fortasse effectus illi morales, quos vota solemnia conferunt, aliquid amplius juvent ad majorem incapacitatem (ut sic dicam) impedimentorum, et curarum temporalium, nihilominus id non pertinet ad essentiam. Tum quia magis et minus non variant speciem; tum etiam quia inter religiones, quæ professionem solemnem emittunt, una plenius auferet impedimenta perfectionis quam alia. Tum maxime quia, si vota omnia, præsertim obedientiae, perfecte servantur, non minus exacte auferent vota simplicia omnia impedimenta, quam si essent solemnia; quod si vota non servantur, etiamsi solemnia sint, non conferent ad impedimenta perfectionis tollenda. In reliquis vero mediis positive juvantibus ad perfectionem, clarum est posse

esse sufficientia, sive simplicia vota sint, sive solemnia; et interdum esse posse æqualitatem, interdum vero excessum, tam in uno modo profitendi seu votandi, quam in alio.

31. *Respondetur fundamentis contrariæ sententiæ.* — Ex quibus facile est ad fundamenta contrariæ sententiæ respondere. Ad primum enim dicimus, etiam tria vota non solemnia, si ab Ecclesia probentur, et admittantur in aliquo instituto vitæ religiosæ, esse posse vota substantialia religionis; id enim definivit Gregorius XIII, in Bullis supra citatis, et fortasse in antiquis Ecclesiae temporibus observatum est. Nec obstat declaratio Bonifacii: nam (ut supra notavimus) ille non declaravit quidquid possibile est, sed quid de facto esset censendum, juxta ecclesiasticum jus suis temporibus observatum. Tunc enim non erat in usu, nec approbatur ab Ecclesia religiosa professio, nisi votis solemnibus confirmata; non negavit autem Bonifacius alium modum professionis, seu assumptionis status religiosi posse per Ecclesiam introduci et approbari; imò id in virtute dixit, cum docuit voti solemnitatem esse de jure ecclesiastico. Nec etiam ibi dixit Pontifex non posse esse vota substantialia religionis, nisi sint solemnia, licet suo tempore alia non fuissent; imò, eo ipso quod id tunc proveniebat ex jure ecclesiastico, potuit et antea et postea aliud institui, sicut postea Gregorius XIII ex eodem principio declaravit.

32. Ad secundum jam declaratum est quomodo sine solemnitate votorum possit esse in statu religioso sufficiens firmitas, seu stabilitas. Et similiter responsum est ad tertium; nam ostensum est vota simplicia sufficienter auferre posse impedimenta perfectionis. Unde, quia matrimonium de se impedit perfectionis exercitium et progressum, ideo per votum castitatis excluditur per voti obligationem; non est autem de essentia ut tollatur etiam seu impediatur quoad capacitatem, quia, licet hoc simpliciter melius sit, non tamen est simpliciter necessarium. Tum quia si solum consideretur matrimonium quoad vinculum, non repugnat essentialiter cum vinculo status religiosi, ut patet in conjugate qui profitetur religionem, vivente alio conjugate. Si vero consideretur quoad usum et cohabitationem, etiamsi matrimonium religiosi validum fuisset, posset adhiberi remedium per separationem perpetuam quoad usum et cohabitationem, ut olim juxta multorum sententiam fiebat; et ideo ille effectus

voti solemnii quoad incapacitatem matrimonii, non est de essentia talis status, quamvis ad optimam Ecclesiae providentiam pertinuerit illum adjungere, ut separatio facilius et tutior esset. Idemque facilius potest applicari ad votum paupertatis: nam capacitas domini parum impedit perfectionem, si usus ejus proprietarius non sit, semperque a Prælati voluntate dependeat, ut in suis locis infra fusius ostendemus.

CAPUT XV.

UTRUM ECCLESIAE APPROBATIO AD STATUM VERUM RELIGIONIS CONSTITUENDUM NECESSARIA SIT.

1. *Secundum præsens jus et morem Ecclesiae, verus religionis status requirit necessarium Ecclesiae approbationem.* — Hæc est ultima conditio quæ ad statum religiosum postulari solet. De qua supponimus, secundum præsens jus et morem Ecclesiae, non esse dubium quin verus religionis status in sola religione ab Ecclesia approbata subsistere possit; ita enim statutum est ab Innocentio III, et saltem ab eo tempore in Ecclesia observatum est, traditurque in c. ult. de Relig. domib., et a Gregorio X, in c. unic., eod. tit., in 6. Hinc ergo nascitur dubium, utrum ante illa tempora fuerit necessaria hujusmodi approbatio, vel si non fuit, quomodo postea introduci potuerit illa necessitas. Nam, quod antea necessaria non fuerit, probare videntur aperte verba Innocentii, in d. cap. ult. dicentis: *Ne nimia religionum diversitas gravem in Ecclesia confusionem inducat, firmiter prohibemus ne quis de cætero novam religionem inveniat, sed quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbatis assumat.* Nam illa particula, *firmiter prohibemus*, et illa, *ne quis de cætero*, aperte ostendunt illud esse jus novum. Idemque ostendit ratio prohibitionis: *Ne nimia religionum diversitas*, etc. Nam supponit ante illam prohibitionem fuisse in Ecclesia magnam religionum diversitatem a suis fundatoribus inventam, et saltem magna ex parte sine Ecclesiae approbatione introductam. Idque magis confirmat Gregorius X, referens, non obstante illa prohibitione, aliquas religiones sine Pontificis approbatione, temeraria præsumptione fuisse inventas, quas ipse revocat et prohibet. Et in § *Sane*, sancti Augustini et Carmelitarum ordines permanere decernit, quia ante prohibitionem Innocentii III fuerant instituti; significans, sine